

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การประถมศึกษาเป็นการศึกษาสำหรับปวงชน มุ่งให้ประชาชนส่วนใหญ่ได้พัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้งในด้านคุณธรรม จริยธรรม ความรู้ ความสามารถด้านพื้นฐานและให้สามารถคงสภาพอ่านออกเขียนได้ และคิดคำนวณได้ อันเป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 12) แต่ว่า ระบบการศึกษาไทยไม่สามารถสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ดังกล่าวได้ เพราะเผชิญกับวิกฤติของปัญหาหลายด้านในด้านปริมาณ พบว่า ประชากรไทยได้รับการศึกษาน้อย ด้านคุณภาพการศึกษา เมื่อเปรียบเทียบกับระดับนานาชาติ พบว่า การศึกษาไทยมีคุณภาพต่ำ ด้านความเสมอภาคในสิทธิทางการศึกษา ยังคงมีความเหลื่อมล้ำในสิทธิและโอกาสของเด็กและเยาวชนในกลุ่มต่าง ๆ และด้านการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ อยู่ในระดับต่ำมาก ยิ่งไปกว่านั้น ระบบการศึกษาไทย ยังมิได้ส่งเสริมการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยเท่าที่ควรทำให้สังคมไทยขาดความภาคภูมิใจในความเป็นไทย และขาดคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งเคยเป็นสำนึกร่วมของคนไทยในชาติ (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. 2544 : 3)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ซึ่งมีบทบัญญัติเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษาไว้หลายมาตรา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง มาตรา 43 ได้ระบุว่า “บุคคลย่อมสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐต้องจัดให้ทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย” ซึ่งสาระในรัฐธรรมนูญดังกล่าวนำไปสู่การจัดทำพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เพื่อปฏิรูปการศึกษาของชาติให้เปลี่ยนโฉมหน้าใหม่ไปสู่การจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้ คุณธรรมและจัดการศึกษาให้มีคุณภาพสูงสุดเพื่อทำให้เกิดการพัฒนาทักษะของคนไทยที่พึงปรารถนา คือ ดี เก่ง และมีความสุข ปรากฏสัมฤทธิ์ผล (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 1)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 บังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 20 สิงหาคม 2542 มีผลให้เกิดการปฏิรูปทางการศึกษา อันเป็นวาระสำคัญแห่งชาติ มีสาระสำคัญทั้งสิ้น 9 หมวด โดยเฉพาะหมวดที่ 4 แนวการจัดการศึกษา เป็นการปฏิรูปการเรียนรู้ ที่ถือว่าเป็นหัวใจของการปฏิรูปการศึกษา ที่มุ่งมั่นในกระบวนการพัฒนาคนไทยเป็นคนเก่ง และคนดี ก้าวสู่ศตวรรษใหม่ด้วยวัฒนธรรมการเรียนรู้ใหม่ มีจิตวิญญาณใฝ่รู้ใฝ่เรียน ซึ่งทุกหมวดในพระราชบัญญัติการศึกษา

แห่งชาติจะมุ่งประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 7-8) และในมาตรา 6 และมาตรา 8 ได้กำหนดจุดมุ่งหมายและการจัดการศึกษา ไว้ว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทย ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. 2544 : 4)

การจัดการเรียนการสอน ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จะประสบผลสำเร็จได้ต้องดำเนินการนิเทศการศึกษาให้สอดคล้องกับแนวการจัดการศึกษาในหมวด 4 ความมาตรา 22-30 เพราะในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาจำเป็นต้องพัฒนาองค์ประกอบและกระบวนการทางการศึกษาหลายอย่างพร้อม ๆ กันไป กระบวนการที่สำคัญประกอบด้วย กระบวนการเรียนการสอน กระบวนการบริหาร และกระบวนการนิเทศการศึกษา กระบวนการทั้งสามนี้ต้องปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพสัมพันธ์ และสนับสนุนซึ่งกันและกันเป็นอย่างดี จึงจะช่วยให้การพัฒนาคุณภาพการศึกษาประสบผลสำเร็จตามความปรารถนา ถ้าส่วนหนึ่งส่วนใดเกิดบกพร่องประสานกันไม่สนิทก็จะมีผลให้ส่วนอื่น ๆ ได้รับความกระทบกระเทือนไปด้วย อันจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพของการศึกษา โดยส่วนรวมต้องตกต่ำผิดเป้าหมาย แม้ว่ากระบวนการที่สำคัญที่มีผลต่อคุณภาพการศึกษาโดยตรงคือ กระบวนการเรียนการสอนซึ่งเป็นกระบวนการที่เปลี่ยนแปลงและพัฒนาสภาพที่ไม่พึงประสงค์ปัจจุบันให้เป็นสภาพที่พึงประสงค์ในอนาคต คือ เป็นไปตามจุดหมายของหลักสูตร แต่การเรียนการสอนของหลักสูตรและครูก็ยังจำเป็นต้องอาศัย การบริหารมาช่วยเหลืออำนวยความสะดวกแก่ครูในด้านต่าง ๆ รวมทั้งกระบวนการนิเทศการศึกษาที่สนับสนุนการเรียนการสอนของครูอีกทางหนึ่งด้วย (สนอง เกรือมาก. 2536 : 1207)

จากผลการวิจัยของ นิตยา ปรีชาหาญ (2524 : บทคัดย่อ) ในด้านการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนไม่ได้ปฏิบัติงานด้านการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนอยู่ในเกณฑ์มากเท่าที่ควร นอกจากนี้การศึกษาเพื่อประโยชน์ในการดำรงชีวิตจำเป็นต้องมุ่งเน้นการนิเทศภายในโรงเรียนเป็นยุทธศาสตร์สำคัญ การบรรลุเป้าหมายและเจตนารมณ์ของหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 นั้น ขึ้นอยู่กับการบริหารและการนิเทศภายในเป็นสำคัญ ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนที่มีคุณภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2531 : 24) ดังนั้น การนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างผู้ให้และผู้รับการนิเทศ เพื่อเป็นการกระตุ้นให้การทำงานประสบความสำเร็จ อันจะส่งผลถึงประสิทธิภาพ อย่างสูงสุดในการเรียนของนักเรียน

แต่จากสภาพปัจจุบัน การนิเทศการศึกษาจากภายนอกซึ่งเป็นการกระทำโดยทั่วไปและไม่เจาะลึกจึงไม่สามารถเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนของครูได้ อันเป็นสาเหตุที่ทำให้การเรียนการสอนไม่บรรลุเป้าหมายเท่าที่ควร ดังนั้น การนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน จึงเป็น

วิธีการหนึ่งที่เหมาะสมที่จะสามารถสนับสนุนการเรียนการสอนในโรงเรียนให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพได้ ขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้บริหารโรงเรียนเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เพราะผู้บริหารโรงเรียนเป็นตัวจักรสำคัญในการที่ผลักดันให้การจัดการเรียนการสอนบรรลุเป้าหมายได้ อีกทั้งผู้บริหารโรงเรียนยังเป็นผู้ที่ใกล้ชิดกับครูและนักเรียนยิ่งกว่าผู้บริหารระดับอื่น ย่อมจะทราบปัญหา และความต้องการของครูเป็นอย่างดี จึงน่าจะสามารถแก้ปัญหาได้ถูกต้อง ดังที่ ชาญชัย อาจินสมาจาร (2525 : 5) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาว่า ครูใหญ่ ถือว่าเป็นผู้นำของคณะครูในโรงเรียนมีหน้าที่สำคัญที่สุดในการปรับปรุงการเรียนการสอนของโรงเรียนให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลและจากผลการวิจัย พบว่า การพัฒนาของโรงเรียนจะเคลื่อนไหวได้ผลเร็วตามเป้าหมาย จำเป็นต้องอาศัยปัจจัยทั้งหมดในโรงเรียน ผันกำลังเป็นหนึ่งเดียว ประสานสัมพันธ์ให้มีพลังผลักดันกันให้เกิดการปฏิรูปทั้งโรงเรียน (Whole school approach) บุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้ ก็คือผู้บริหารโรงเรียนเพราะต้องเป็นผู้นำ และผู้ประสานความร่วมมือจากทุกฝ่ายซึ่งได้แก่ ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถาบันอื่น ๆ รวมทั้งบุคลากรภายในโรงเรียนเอง ร่วมกันจัดการศึกษาตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (กรมวิชาการ. 2543 : 1)

การจัดการศึกษาให้แก่เยาวชนของชาติเป็นสิ่งจำเป็นและมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศเป็นอย่างยิ่ง การประถมศึกษานั้นนับเป็นการจัดการศึกษาที่สำคัญที่สุด ซึ่งผู้ที่หน้าที่รับผิดชอบและเกี่ยวข้องกับจัดการศึกษาจะต้องตระหนักและมองเห็นความสำคัญของการจัดการศึกษาในระดับนี้ ทั้งนี้เพราะการประถมศึกษาเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐาน และเป็นการศึกษาภาคบังคับที่ทุกคนต้องเรียน เพื่อเป็นการมุ่งสร้างเสริมพัฒนาการของเด็กในด้านต่าง ๆ มุ่งให้เด็กอ่านออกเขียนได้ รวมทั้งเน้นการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม เพื่อปรับปรุงตนเองให้สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุขและเป็นพลเมืองดีของชาติตามต้องการ แต่เด็กจะสัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับวิธีการจัดดำเนินการของโรงเรียนและหน่วยงานที่รับผิดชอบ จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นหน่วยงานหนึ่ง ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาภาคบังคับระดับประถมศึกษาชั้นปีที่ 1-6 มีโรงเรียนในสังกัด จำนวน 391 โรงเรียน มีนักเรียน จำนวน 81,671 คน จำนวนครู 4,182 คน จากรายงาน ผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการ ปีงบประมาณ 2545 สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ปรากฏว่า ในปีการศึกษา 2544 มีนักเรียนเข้าชั้น จำนวน 2,063 คน (รายงานผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการ ปีงบประมาณ. 2545 : 17)

การปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน จึงเป็นภาระหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงของผู้บริหารโรงเรียนที่จะต้องดำเนินการนิเทศการศึกษา ให้สอดคล้องและเป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ดังคำกล่าวของ รุ่ง แก้วแดง (2543 : 2) ที่กล่าวว่า ในบรรดางานทั้ง 9 หมวดของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ นั้น หมวดที่ 4 การปฏิรูปการเรียนรู้เป็นเรื่องที่ได้รับการยอมรับ ได้รับความสนใจและถือได้ว่านำไปสู่การปฏิบัติมากที่สุด ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้กำหนด แนวการนิเทศการศึกษา ตามสาระและกิจกรรมการนิเทศการศึกษา ตามแนวการจัดการศึกษาไว้ 9 ด้าน ในหมวดที่ 4 ตามมาตรา 22-30 ดังนี้ คือ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่สุด การจัดการเรียนรู้ที่เน้นคุณธรรม การจัดกระบวนการเรียนรู้ แนวการจัดแหล่งการเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผลการศึกษา การจัดหลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐาน ความมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาทุกระดับ การส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน และการพัฒนากระบวนการเรียนการสอน จากแนวการนิเทศดังกล่าว สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้แจ้งให้สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอทุกอำเภอ ดำเนินการคัดเลือกโรงเรียนในสังกัด คัดเลือกโรงเรียนคุณภาพแกนนำกลุ่มโรงเรียนด้านหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนละ 1 โรงเรียน จำนวน 61 โรงเรียน จากจำนวนทั้งสิ้น 391 โรงเรียน ที่ผู้บริหารโรงเรียนมีภาวะผู้นำทางวิชาการ สามารถให้การนิเทศ แนะนำ ช่วยเหลือ ครูในโรงเรียน ในการจัดทำสาระหลักสูตร บริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาและเป็นตัวอย่างที่ดีแก่โรงเรียนอื่น ๆ ในกลุ่มโรงเรียนได้ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการปฏิบัติการนิเทศของผู้บริหารโรงเรียนที่ได้รับการคัดเลือกกว่ามีการปฏิบัติการนิเทศ ตามแนวการจัดการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีการปฏิบัติอยู่ในระดับใด และมากกว่าผู้บริหารโรงเรียนที่ไม่ได้รับคัดเลือกหรือไม่ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการนิเทศการศึกษา ตามแนวการจัดการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

คำถามการวิจัย หรือ ประเด็นการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นการวิจัยไว้ดังนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนแกนนำและผู้บริหารสถานโรงเรียนปกติ มีการปฏิบัติการนิเทศ ตามแนวการจัดการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 อยู่ในระดับใด
2. ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนแกนนำ มีการปฏิบัติการนิเทศการศึกษา ตามแนวการจัดการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มากกว่า ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนปกติหรือไม่

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดความมุ่งหมายไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาการปฏิบัติการนิเทศการศึกษาตามแนวการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนแก่นนำและผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนปกติ
2. เพื่อเปรียบเทียบการปฏิบัติการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนแก่นนำ กับผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนปกติ

ความสำคัญของการศึกษาวิจัย

ผลของการวิจัยสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ ดังนี้

1. ผลที่ได้รับจากศึกษาวิจัย สามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานของผู้บริหารสถานศึกษาในการปฏิบัติการนิเทศการศึกษา ตามการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในสถานศึกษาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
2. ผลที่ได้รับจากการศึกษาวิจัยจะเป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารระดับสูงและหน่วยงานทางการศึกษาอื่นพร้อมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถใช้ประกอบในการพิจารณาปรับปรุงพัฒนาการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาตามแนวการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น
3. ผลที่ได้จากการศึกษาวิจัยจะเป็นข้อมูลในการกำกับ ติดตาม ของผู้บริหารสถานศึกษา และศึกษานิเทศก์ในระดับต่าง ๆ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย
 - 1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีอยู่ 2 กลุ่ม ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนแก่นนำ ในปีการศึกษา 2545 จำนวน 61 โรงเรียน และผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนปกติ ในปีการศึกษา 2545 จำนวน 330 โรงเรียน
 - 1.2 กลุ่มตัวอย่าง ในการกำหนดกลุ่มตัวอย่างของประชากร แต่ละกลุ่มใช้สูตรของทาโร ยามาเน (Taro Yamane, 1997 : 919) ได้โรงเรียนแก่นนำ ในปีการศึกษา 2545 จำนวน 53 โรงเรียน และโรงเรียนปกติ ในปีการศึกษา 2545 จำนวน 178 โรงเรียน
2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ สถานภาพของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกเป็น 2 ประเภท
คือ

2.1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนแกนนำ

2.1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนปกติ

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การปฏิบัติการนิเทศการศึกษา ตามแนวการจัดการศึกษา
ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การนิเทศภายในโรงเรียน หมายถึง การที่ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติการนิเทศภายใน
สถานศึกษา เพื่อช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุน ครูผู้สอนในสถานศึกษาให้ร่วมมือกันปรับปรุงการจัด
การเรียนการสอนและพัฒนาความรู้ความสามารถของบุคลากรให้ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ
เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ดีขึ้น อันจะช่วยให้ผู้เรียนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเอง
ได้ เต็มตามศักยภาพ

2. การปฏิบัติการนิเทศการศึกษา ตามแนวการจัดการศึกษา ตามพระราชบัญญัติ
การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมายถึง การที่ผู้บริหารสถานศึกษาได้จัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับ
สาระการนิเทศ ตามแนวการจัดการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ใน
9 ด้าน ดังนี้ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นคุณธรรม การจัด
กระบวนการเรียนรู้ การจัดแหล่งเรียนรู้ การวัดการประเมินผลการศึกษา การจัดหลักสูตรการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน ความมุ่งหมายของหลักสูตรทุกระดับ การส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน และ
การพัฒนากระบวนการเรียนการสอน โดยวัดได้จากแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหาร
สถานศึกษาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามสาระและกิจกรรมการนิเทศ ดังนี้

2.1 การนิเทศการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง การที่ผู้บริหาร
ส่งเสริมให้ครูผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้วยการส่งเสริมให้ผู้เรียนทุกคน
สามารถเรียนรู้และพัฒนาได้ การจัดการเรียนรู้จึงต้องคำนึงถึงพัฒนาการตามวัยและความสามารถ
ของผู้เรียน ด้วยการจัดทำข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล และส่งเสริมให้ครูเข้ารับการอบรม การจัด
กระบวนการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ มาใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติที่หลากหลาย
เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ และใช้กระบวนการนิเทศ 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นเตรียมการ
นิเทศ ขั้นวางแผน ขั้นปฏิบัติตามแผน ขั้นประเมินผล และขั้นปรับปรุงแก้ไข ในการปฏิบัติการ
นิเทศ โดยการกำกับ ติดตามอย่างต่อเนื่อง

2.2 การนิเทศการจัดการเรียนรู้ที่เน้นคุณธรรม หมายถึง การที่ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูผู้สอนจัดกิจกรรมแก่ผู้เรียนรู้ที่เน้นคุณธรรม จริยธรรม และปฏิบัติคัมภีร์ศาสนาของตน รับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนต่อครอบครัว ชุมชน สังคม รู้จักใช้ บำรุงรักษา พัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สืบทอดศิลป วัฒนธรรม กีฬาและภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ปฏิบัติจริง ด้วยการสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านคณิตศาสตร์ ภาษาไทยและการใช้ภาษาไทย ทักษะด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม เพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

2.3 การนิเทศการจัดกระบวนการเรียนรู้ หมายถึง การที่ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูผู้สอนจัดกิจกรรมตามสาระการเรียนรู้และบูรณาการการเรียนรู้ และพัฒนาครูและบุคลากรอย่างหลากหลายอย่างต่อเนื่อง ในด้านจิตวิทยา การจัดทำสื่อ การพัฒนาการเรียนการสอน โดยคำนึงถึงความสนใจของผู้เรียน เรียนรู้จากประสบการณ์จริง บูรณาการความรู้ แก้ปัญหาได้ผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างสมดุล ทั้งคุณธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และเอื้อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดเวลา มีการประสานความร่วมมือกับทุกฝ่าย เพื่อร่วมพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

2.4 การนิเทศการจัดแหล่งเรียนรู้ หมายถึง การที่ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูผู้สอนจัดกิจกรรมโดยให้ผู้เรียนได้ศึกษาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่น และการจัดทำข้อมูลสารสนเทศแหล่งเรียนรู้ โดยผู้บริหารและครูร่วมกันวางแผนกับชุมชนในการจัดแหล่งการเรียนรู้ทุกรูปแบบ และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน และชุมชนอย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ

2.5 การนิเทศการวัดและประเมินผลการศึกษา หมายถึง การที่ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูผู้สอนพัฒนาการวัดและประเมินผลผู้เรียนตามสภาพจริง สอดคล้องกับพัฒนาของผู้เรียนใช้วิธีการที่หลากหลายรูปแบบในการประเมิน พัฒนาการ พฤติกรรม คุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชน และคำนึงถึงที่พึงประสงค์ โดยการจัดอบรม พัฒนา เผยแพร่ให้ความรู้ การวัดผลและประเมินผลในแต่ละระดับและรูปแบบของการศึกษาอย่างต่อเนื่องแก่ครูผู้สอนจัดทำแฟ้มสะสมงานอย่างเป็นระบบ และเผยแพร่ผลงานการพัฒนาผู้เรียนต่อสาธารณชน ใช้ผลการประเมินมาปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน และใช้เป็นข้อมูลในการศึกษาต่อ

2.6 การนิเทศการจัดหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง การที่ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูผู้สอนจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการศึกษาชุมชน อบรมให้ความรู้ ประชุมปฏิบัติการ แก่คณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน ครู ผู้ปกครอง จัดประชุมครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องร่วมวิพากษ์ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อแก้ไข ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสม สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นและเชื่อมโยงกับหลักสูตรแกนกลาง

2.7 การนิเทศความมุ่งหมายของหลักสูตรทุกระดับ หมายถึง การที่ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูผู้สอนได้ศึกษาอบรม การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย ตามความถนัด ความสนใจเพื่อเสริมความสามารถของผู้เรียน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลทุกระดับ ให้ผู้เรียนมีโอกาสได้เรียนรู้อย่างเหมาะสมตามวัยและศักยภาพ โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่าง โดยเน้นเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วม ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการเรียนร่วม เพื่อให้เป็นคนดี เก่ง และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข

2.8 การนิเทศการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน หมายถึง การที่ผู้บริหาร ครูและบุคลากรจัดกิจกรรมส่งเสริม เผยแพร่ ให้ความรู้ ข้อมูลข่าวสาร ทางวิชาการทุกด้าน ตามความสนใจ และสอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชนด้วยวิธีการต่าง ๆ ตลอดจนจัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างชุมชน เพื่อสนับสนุนให้มีการแสวงหาความรู้ และจัดทำ ข้อมูลชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวิทยาการต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ จัดกระบวนการเรียนรู้ที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาภูมิปัญญา ระหว่างชุมชนโดยเชื่อมโยงกับการเรียนการสอนปกติ ด้วยการนำมาประยุกต์ใช้และพัฒนาท้องถิ่น

2.9 การนิเทศการพัฒนากระบวนการเรียนการสอน หมายถึง การที่ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูผู้สอนการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ด้วยการสนับสนุนให้ครูผู้สอนผลิตและเผยแพร่สื่อ ผลงาน พัฒนาเทคนิคการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน ตามสาระ และการบูรณาการการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด การวิเคราะห์ผู้เรียน ผลการเรียนรู้เพื่อนำปัญหาไปจัดทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อส่งเสริมศักยภาพการเรียนรู้ ให้เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละระดับ และจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อให้ความรู้แก่ครู ผู้ปกครองและนักเรียน

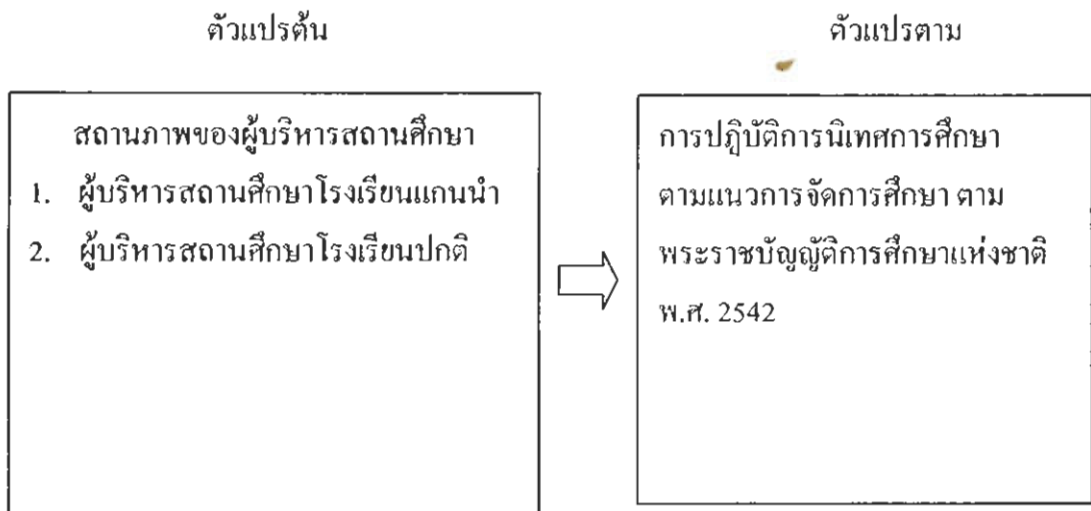
3. ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการ โรงเรียนที่ดำรงตำแหน่งใน โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ปีการศึกษา 2545

4. โรงเรียนแกนนำ หมายถึง โรงเรียนที่ได้รับการคัดเลือกเป็นโรงเรียนแกนนำกลุ่มโรงเรียน การบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ตามเกณฑ์ของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในปีการศึกษา 2545

5. โรงเรียนปกติ หมายถึง โรงเรียนที่ไม่ได้รับการคัดเลือกเป็นโรงเรียนแกนนำกลุ่มโรงเรียน การบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ตามเกณฑ์ของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในปีการศึกษา 2545

กรอบความคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการปฏิบัติการณ์เทศการศึกษ ตามแนวการจัดการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในปีการศึกษา 2545 ในการกำหนดกรอบในการศึกษา แนวคิด หลักเกณฑ์เกี่ยวกับสถานภาพของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนแก่นำกับผู้บริหาร สถานศึกษาโรงเรียนปกติ โดยผู้วิจัยได้วิเคราะห์สถานภาพของผู้บริหาร เพื่อให้สอดคล้องกับ การปฏิบัติการณ์เทศการศึกษตามแนวการจัดการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 4 มาตรา 22 – 30 ใน 9 ด้าน ดังแสดงภาพประกอบ 1 ดังนี้

ภาพประกอบ 1 แผนภูมิแสดงกรอบความคิดในการวิจัย

สมมุติฐานของการวิจัย

ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนแก่นนำมีการปฏิบัติการณ์เทศการศึกษ ตามแนวการจัดการ ศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มากกว่า ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียน ปกติ